

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XLII. Tudertina. De eadem materia jurisdictionis Episcopo, seu loci Ordinario competentis visitandi Confraternitates laicotum ac Hospitalia, aliaque pia loca, & opera per ipsos laicos ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

cap. 10. dub. 6. sect. 11. numer. 27. & seqq. & Pasqualig. dicto cap. 89. numer. 5. & cum eodem præsupposito proceditur per Rotam apud Gregor. dec. 4. & 8. & in dicta Leopoldien. administrationis Hospitalis coram Cerro, eundemque sensum habuit S. Congreg. in Frequentina disc. præced. Unde cum in dictis litteris Nicolai fieret quidem mentio de visitatione, non autem de redditione rationum, Idcirco iste casus tanquam non cadens sub limitatione, remanere dicitur sub regula ex deduct. apud Mantie. dec. 241. n. 4. Barbof. axiom. 197.

Neque ex mentione speciali visitationis inferri potest ad hanc alteram facultatem, cum hæc sint inter se diversa, diversam etiam rationem habentia, dum Concilium magis omixit hunc secundum actum, ut potè magis subiectum fraudibus, & usurpationibus, quam primum desiderasse videtur, ac propterea ampliorem dedit facultatem, ut in specie advertit Fagnan. in dict. cap. de Xenodochis numer. 18. ubi in fine dicit ita fuisse aliàs declaratum à S. Congr. & videtur doctrina vera, & rationabilis.

Adversus hoc fundamentum, Replicabant scribentes pro Administrationibus, præmissa cessare, quando exemptio contineret dictionem omnino, seu aliud verbum universale, quod expressè mentioni æquipolleret, allegando Del bene loco supra citato numer. 31. & Pasqualig. dict. cap. 89. numer. 7. & 8. quos duos ejuldem instituti doctos Morales, in hoc & aliis de quibus supra pro unica auctoritate computandos esse dicebam, dum circa istam præsertim limitationem seu declarationem loquuntur per verba identica, quasi quod secutus à primo fideliter mutuaverit.

Verùm, cum sensu etiam veritatis, credebam hanc replicationem non esse relevantem, Tum ex defectu applicationis ad factum, quia in dictis litteris non legitur dictum verbum omnino, vel aliud æquipollens; Tum etiam quia doctrina non videtur vera, cum solum inmixta sit propositi- onibus generalibus super significatione dicti verbi seu dictionis omnino, & in contrarium urget clara littera Concilii, quod ita expressè cautum esse debeat, quod mysteriosè illi Patres exprimere voluerunt, cum alias ob amplitudinem verborum, cum qua hujusmodi exemptiva privilegia concipi solent, ipsum decretum remaneret inane, nunquam verificabile.

Non negabam, quod ubi essemus in casu contractus, seu legis adjectæ per fundatorem, si aliunde etiam conjecturaliter, & præsumptivè constaret, talè fuisse ejus voluntatem; ista deberet attendi, quoniam in questionibus voluntatis, istius substantia, non autem cortex & figura verborum spectari debet. Mantie. de conject. lib. 3. tit. 3. numer. 9. Otibobon. dec. 254. num. fin. & frequenter sub tit. de fideicommissis, ac alibi, Sed nimium difficile est in foundationibus antè Concilium id ad praxim redigere; cum iste casus jurisdictionis non propriæ & ordinariæ, sed delegatæ à Sede Apostolica verisimiliter non potuerit cogitari, neque amplior exemptio ex lege foundationis dari potest illa, de qua in Neapolitana disc.

26. & tamen non sufficit.

* *

T V D E R T I N A

P R O

CONFRATERNITATE S. MARIE CONSOLATIONIS.

Responsum pro veritate.

De eadem materia jurisdictionis Episcopo seu loci Ordinario competentis visitandi Confraternitates laicorum ac Hospitalia, aliaque pia loca & opera per ipsos laicos administrata, cum revisione rationum, ac aliis eandem administrationem concernentibus; Et aliqua de alienatione bonorum hujusmodi Hospitalium, Confraternitatum, & piorum locorum, an exigant solemnitates requisitas in alienationibus bonorum Ecclesiasticorum.

S Y M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De jure visitandi competente Episcopo hospitalia & pia loca, an suffragetur exemptio.
- 3 De limitationibus Concilii Tridentini super dicto jure remissive.
- 4 Administratio elemosinarum & oblationum ad quem de jure pertineat.
- 5 Consuetudo an attendatur contra dictam facultatem competentem Episcopo visitandi & revivendi rationes.
- 6 Non potest Episcopus pro dicta revisione rationum gravare pia loca.
- 7 An Episcopus possit demandare exhibitionem inventarii bonorum & notulas onerum in ejus Cancellaria Episcopali.
- 8 Laici administratores piorum locorum, an possint se ingerere circa modum implendi onera celebrationis missarum.
- 9 An bona Confraternitatum laicalium seu piorum locorum, qua per laicos administrantur, cadant sub extravaganti Ambrosianæ.

I D I S C. XLII.

Um in honorem, ac majorem venerationem cujusdam devotæ & miraculose imaginis B. Virginis de Consolatione nuncupatæ, Communitas Tudertina Civitatis, Ecclesiam construxisset, & Hospitalium cum erectione satis conspicuæ Confraternitatis laicorum pro Ecclesiæ & Hospitalis administratione, aliisque pietatis operibus exercendis, pluribus legibus seu capitulis de super ordinatis, Clemens Septimus de anno 1528. ad ejuldem Communitatis supplicationem, prævia dictæ foundationis & Capitulum approbatione concessit, ut ipsa Confraternitas, ac laici dumtaxat per eam deputandi, Ecclesiam, & Hospitalium, illorumque bona & jura quæcumque, regere & administrare deberent, cum facultate ponendi

ponendi & amovendi ad eorum nutum cappellanos alioque ministros, nec non vendendi & alienandi bona etiam stabilia à quibuscumque, sive per actus inter vivos, sive per ultimam voluntatem obvenientia, eorumque pretium in fabricam, manutentionem, alioque usus Ecclesie vel Hospitalis respectivè, ac alia desuper necessaria & oportuna faciendi absque aliqua licentia vel auctoritate Ordinarii, qui in præmissis absque ejusdem Confraternitatis consensu se intromittere non possent, Et juxta cujus concessionis facultatem observatum fuit, administrando, ac decernendo omnia, Ecclesie, & Hospitalis servitium & rectam administrationem concernentia, præsertim verò de anno 1662, Rectores injunxerunt Sacriste, ut ad dirimendas disputationum & falsitatum occasionem, non permitteret quod cappellani scriberent in libro Missas, nisi ipsamet die, qua celebrantur, sub pena privationis cappellanie, ac respectivè officii.

Cum autem modernus Episcopus dictam Ecclesiam visitando, pro illius decentiori cultu & ornatu plura edidisset Decreta, per Rectores non impugnata, & ulterius demandasset Rectoribus, ne auderent circa celebrationem missarum aliaque divina se ingerere, ac desuper aliquid decernere, ac statuere, quodque ad alienationem bonorum procedere non possent inconsulta Sede Apostolica, vel de ipsius Episcopi & successorum licentia, Ac ulterius, quod tradi deberent omnia documenta pro confectioe tabellæ onerum missarum, pro istarum congrua distributione singulis diebus, quodque iidem Rectores, & administratores teneantur ipsi Episcopo reddere rationes, ac exhibere in cancellaria Episcopali inventarium omnium bonorum stabilium & mobilium ac nominum debitorum.

Hinc proinde, tam Communitas, quam Confraternitas ægrè ferentes hujusmodi decreta, utpotè continentia præjudicialia innovationes, consilium pro veritate petierunt, ad effectum deliberandi, an & in quo acquiescere, vel respectivè recursum ad Sac. Congregationem Concilii seu Episcoporum habere deberent.

Quoad Visitationem Ecclesie & Hospitalis in genere, pro Episcopo respondi, consulendo acquiescentiam, quoniam quicquid sit, an dictum privilegium *Clementis Septimi*, utpotè nullam faciens mentionem specialem visitationis eam capiat ex deducis per *Marescoti. lib. 2. var. cap. 15. cum aliis per Rotam in Salisburgen. coram Roias decis. 218. seu 219. Greg. dec. 8. cum* istud privilegium esset concessum antè Concilium Tridentinum, per istud cessat omnis difficultas saltem ratione jurisdictionis ab eo delegatæ *Sess. 22. de reformat. capit. 8. & 9. Barbof. de Episcopo alleg. 75. & 82. plenè Rota in Calaritana juris visitandi 21. Maii 1649. Corrado*, ubi in specie visitationis Hospitalium & Confraternitatum laicorum, Potissimè quia adaptabilis non erat aliqua ex limitationibus traditis in *Frequentina disc. 40.* dum fundario facta non erat per ipsam Communitatem de ejus bonis, sed omnia obvenerunt ex elemosinis & oblationibus factis sacre imagini, & ex piis legatis ac dispositionibus, unde Communitas vel Confraternitas partes administratoris usque ab initio & in ipsamet fundatione gesserunt, solumque dictum privilegium satis operativum remanet quoad administrationem, quæ aliàs de jure à Parocho vel Episcopo præterendi potuisset ex deducis in *Lunen. Sarzanen. Card. de Luca de jurisd. & foro compet.*

Oblationum coram Merlino inter suas dec. 257. & habetur actum in Rosanen. sub tit. de jure patronatus; Idemque de plano quoad redditionem rationum juxta dispositionem ejusdem Sac. Concilii dicta Sess. 22. capit. 9. cum nulla subesse videretur ratio hujusmodi Conciliarem dispositionem evitandi.

Et quamvis nimium infisteretur super retroacta observantia, dixi tamen in ea solidum fundamentum constitui non posse, Tum quia iste dicitur actus facultativus, in quo non data prohibitione cum subsequuta acquiescentia, quæ stant loco possessionis, non datur præscriptio per solum lapsum temporis, præsertim in præjudicium successoris venientis jure suo independentem à prædecessoribus negligentibus uti hoc jure seu facultate, Tum clarior, quia ubi non agitur de casu probabiliter dubio, in quo observantia attendenda esset tanquam interpretativa, sed de casu claro, in quo solum intant termini observantie præscriptivæ, ista non datur adversus disposita per dictum Concilium propter decretum irritans contentum in Constitutione *Pii IV.* edita super ejusdem Concilii confirmatione & publicatione, cujus decreti virtus & operatio est inficere quemcumque titulum & possessionem, & successivè impedire ortum contrariæ præscriptionis vel consuetudinis, ut latè *decis. 400. par. 9. rec. & decis. 35. post Bondenum*, in quibus de ista conclusione, de qua frequenter in præcedentibus, & est receptissima propositio hodiè de plano præsupponenda.

Solumquè dictam observantiam considerabilem dicebam ad illum effectum, quod cum praxis dictæ Confraternitatis dispositionis, saltem de facto contineat innovationem, ista solum sustinenda est, ne fiat, cum novo Ecclesie vel pii loci gravamine, ut scilicet Episcopus non possit pro libito deputare ratiocinatioem seu revivorem cum assignatione alicujus emolumentum, ut in plerisque diocesis vidi practicum, (& utinam non esset cum abusu,) quod ratiocinationibus vel deputatis gratuitò istud munus implentibus, emolumentum cederet ad commodum ipsius Episcopi, ut de facto practicavi, quod in quadam ampla diocesi, in qua magnus est numerus hujusmodi Confraternitatum & piorum locorum, quidam ejus Prælati occasione petendi reservationem pensionis super ipsam Ecclesia dimittenda, inter redditus apponebat satis notabilem summam singulis annis ex hujusmodi emolumentis obvenerentem, quod tamen passim prohibetur per Sacram Congregationem, quandò habetur recursus, cum sit magnus abusus.

Proùt acquiescendum censui decreto exhibitiois inventarii seu notulæ omnium bonorum mobilium & stabilium & nominum debitorum, nec non onerum missarum & anniversariorum, cum omnia tenderent ad Ecclesie & Hospitalis beneficium, melioremque administrationem, Ac etiam quia concessa aliqua re, per necessarium antecedens concessa censentur omnia ea, sine quibus illa res perfici seu effectum consequi non potest, ideoque cum Episcopo injunctum sit revidere rationes, seu illarum redditioni assistere ad effectum inspiciendi, an administratio bene vel malè fiat, vel an onera impleantur, congruum ac necessarium est, ut notitiam distinctam habeat de bonis, redditibus & respectivè oneribus, de quibus ratio reddenda est, cum aliàs absque hujusmodi noticia non valeat dignosci, dummodò tamen ut dictum

est, hujusmodi diligentia ordinentur sincerè & bona fide, non autem ad effectum introducendi nova onera & emolumenta pro Cancellaria Episcopali, ut quandoque vidi practicum.

Gravatorum autem censui decretum prohibens Rectoribus, nè quicquam decernerent circa celebrationem missarum, Non quidem quoad concernentia decentiam cultus ac ritum celebrandi, cum ista partes, utpotè merè spirituales, & Ecclesiasticae, rectè pertineant ad Episcopum, privativè ad laicos administratores, sed quoad temporalia, ad quæ referendum esse dicebam dictum decretum editum per Administratores, per quod prohibetur describi in libro missas diversa die, quam ipsamet in qua sequitur celebratio, pro evitandis scilicèt fraudibus cappellanorum sibi juncta onera non bene adimplentium; Cum enim ex dicta Apostolica concessione hujusmodi cappellani, utpotè ad ipsorum administratorum nutum etiam sine causa amovibiles, famulorum jure censendi veniant, Hinc proindè nullam subesse dicebam dubitandi rationem, ob quam Dominus vel administrator, qui famulum ad certum servitium conducit, eidem præscribere non valeat sibi bene vitam legem ab honestate non alienam, juxta quam servitium præstare debeat, præsertim ad consulendum fraudibus, undè in hac parte consului recurrendum esse ad ipsamet Episcopum pro reformatione seu declaratione, ut puto sequutum esse.

Ac etiam gravatorum censui alterum decretum super prohibita alienatione absq; Beneplacito Apostolico vel Episcopali receptivè, Quidquid enim esset de puncto, an bona hujusmodi Confraternitatum laicalium seu Hospitalium & piorum locorum, quæ per laicos administrantur, cadant sub dispositione *Extravag. ambrosiana de reb. Ecclesiast. non alien.* in quo distinctio est, an Confraternitas habeat Ecclesiam campanas, & alia signa, necnon erecta sit cum Ordinaris auctoritate, quo casu dicitur locus Ecclesiasticus, vel potius istis requisitis cessantibus dicatur solum locus *Spūs ex deductis dec. 248. par. 11. rec.* & passim, cum sit distinctio receptissima, qua attenda in hac facti specie in puncto juris locus potius Ecclesiasticus censendus esset; Nihilominùs difficultas cessabat ex dicto indulto Apostolico, per quod derogatum remanebat dispositioni *dictæ extravaganantis* aliisque in contrarium facientibus, Sive ita per dictam Apostolicam concessionem declaratum remanebat, quod non obstante Ecclesia, & erectione facta cum Apostolica auctoritate, Confraternitas, & Hospitale remaneret in terminis loci pii magis, quam Ecclesiastici; Et dum non audivi ulteriorem recitum ad Sac. Congregationem, credo quod ipsemet Episcopus dicta præjudicialia decreta reformaverit, cum reverè ita justitia exigere videretur.

EUGVBINA VISITATIONIS

P R O

CIVITATE EUGUBINA SEU
ADMINISTRATORIBUS
MONTIS PIETATIS.

Responsum pro veritate.

De eadem materia jurisdictionis Episcopali su-

per visitatione, & administratione Montis Pietatis administrati per laicos, in quibus possit se ingerere, & præsertim an possit plures convitatores assumere,

SUMMARIUM.

- 1 *Acti series.*
- 2 **F** *Qui dicantur convitatores, & quando plures adhiberi possint, vel debeant.*
- 3 *De questione præcedentia inter Canonicos Cathedralis associantes Episcopum in Visitatione, & Capitula Ecclesiarum inferiorum remissivè.*
- 4 *An Episcopus visitando montem Pietatis possit se ingerere in concernentibus administrationem.*
- 5 *Non possunt administratores sibi eligere successores.*
- 6 *In quibus Episcopus visitator possit se ingerere, & in quibus non.*

DISC. XLIII.

Rta controversia inter Episcopum & Civitatem Eugubina super facultate visitandi Montem pietatis, & revidendi rationes Administratorum, illaque jam determinata per Sac. Congregationem pro Episcopo, juxta dispositionem *Sac. Conc. Trid. sess. 22. de Reformat. cap. 8. & 9.* ac sequuta proindè visitatione, Cum in ea Episcopus aliquos Cathedralis Canonicos in convitatores secum adhibuisset, & quædam fecisset decreta super celeri exactione, nominum debitorum, & coactione prætorum administratorum ad solutionem reliquatus, Necnon quod Officiales & administratores pro tempore, deberent suum munus exercere per seipsos, non autem per substitutos, eis etiam prohibendo, ne caperent bona debitorum in solutum, seu adjudicari faceret; Cum hæc Decreta reputarentur præjudicialia, hinc ex parte ejusdem Civitatis pro veritate consultus fui, an ab eis recurrendum esset ad Sac. Congregationem cum probabili spe moderationis.

Ad primum super convitatores adjunctis, Respondi nullum adesse gravamen, ista enim questio de convitatores ab Episcopo adhibendis percutere solet ipsius Episcopi præjudicium & restrictionem, quoniã verè & propriè convitatores dicuntur illi, qui jure proprio independentè ab Episcopo cum eorum equali jurisdictione, ac voto decisivo visitationis actum exercent, juxta casum, de quo in *Valentina luvris visitandi 27. Junii 1653. coram Peutingerio*, Sive casum adjunctorum, quos ad præscriptum *Sac. Conc. Trid. sess. 25. de Reformat. capit. 6.* Episcopus adhibere tenetur in visitatione vel correctione exemptorum.

Ubi verò agitur de illis convitatores, quos voluntariè Episcopus adhibet tanquam socios seu assessores, ad effectum magis congruè, & consultè cum eorum consilio decernendi, tunc non dicitur augeri visitatorum & superiorum numerus, cujus ratione adesset gravamen super pluralitate superiorum juxta dispositionem *Concilii d. Sess. 22. c. 9.* dum isti verè non sunt visitatores, neq; visitantis personam, seu votum augent, sed reputantur meri socii seu ministri, quos ex eisdem *Sac. Conc. Trid. dispositione Sess. 25. de reformat. cap. 25.* Episcopus